

ZATČENÍ

Jak se stalo, že vás druhý den po koncertu ve Slovanském domě zatkli?

Škvorecký přišel k nám, jestli chceme lístek, že je ve Slovanském domě koncert, snad Armstrong.¹³ Na tom koncertě byla známá z francouzského vyslanectví, Yvonne Gossart. Máma jí odevzdala dopis, kvůli kterému nás zavřeli, pro svého kamaráda doktora Šnýdra. Ten za mámou poslal Gos-sartovou jako dáreček.¹⁴ Byla jsem tam taky já, Škvorák tam

¹³ Josef Škvorecký s Lubomírem Dorůžkou a Ludvíkem Švábem připravovali hudební pořad „Opravdu blues“. Zlatý hřeb hudebního pásma měli představovat američtí umělci Jacqueline a Herbert Wardovi, kteří dle vyjádření komunistického tisku „v důsledku mccarthismu právě emigrovali ze Spojených států do lidově demokratického Československa“. Škvorecký s Dorůžkou „se dozvěděli, že Ward hrával s Louisem Armstrongem“. (Více viz Koura, Petr. „Škvorecký se nikdy nepřátelsky k lidově demokratickému zřízení neprojevil!“ Dramatické zákulisí vzniku jedné povídky z roku 1955. Op. cit., s. 539–540. ZDE Doprovodná studie Koura, Petr. „Škvorecký se nikdy nepřátelsky k lidově demokratickému zřízení neprojevil!“ , s. 139.)

¹⁴ Jan Šnýdr v roce 1951 emigroval a působil jako redaktor rozhlasové stanice Rádio Svobodná Evropa, „pod jménem Michal Jánský zde připravoval pravidelný pořad nazvaný Týdenní národohospodářský přehled“. (Koura,

byl a Pavel Balzer, můj spolužák. Tomu dal Škvorák taky lístek. A takhle to dopadlo.

A maminka Šnýdrovi přes Gossartovou poslala do Francie dopis.¹⁵

Ano. Ale dopis úplně blběj, kterej u ní našli. Gossartovou chytili v tramvaji cestou z koncertu, zastoupili jí cestu z obou stran a hnedka ji vypověděli. Bylo to v novinách.

Co v něm bylo protistátního?

Na tom bylo protistátního zřejmě to, že tam matka popisovala národohospodářské záležitosti.

Jakého typu?

Že tady všechno podražilo, že lidi nejsou spokojení a tak dále. Takovýhle canc, který by normálně ani nikdo nevzal na vědomí. Jenže po mámě už tehdy šli. Udala ji spolužačka, právnička, která s ní chodila do gymplu, Emanuela Jakischová.¹⁶

Proč ji udala?

Za prachy. Dostala nějaké peníze. Tehdy na tom byla údajně špatně.

Petr. Op. cit., s. 546–547. ZDE Doprovodná studie Koura, Petr. „Škvorecký se nikdy nepřátelsky k lidově demokratickému zřízení neprojevil!“, s. 139.)

¹⁵ Dopisy mezi Šnýdrem a Marií Blaženou Kovářovou, zabavené při domovní prohlídce u Kovářových, „byly později předloženy jako důkaz velezrádné činnosti“. (Koura, Petr. Op. cit., s. 548, ZDE příloha Koura, Petr. „Škvorecký se nikdy nepřátelsky k lidově demokratickému zřízení neprojevil!“, s. 139.)

¹⁶ Více viz Koura, Petr. Op. cit., s. 556. ZDE Doprovodná studie Koura, Petr. „Škvorecký se nikdy nepřátelsky k lidově demokratickému zřízení neprojevil!“, s. 139.

Takže maminku zatkli, když šla ráno do práce?

Až po mně. Mě vzali první. Já jsem taky první vstala...

Ráno jsem se probudila a šla do jazykovky. A chytili mě hned před barákem.

Jak to probíhalo?

Jen řekli: „Nastupte si, slečno...“

Zastavili s tatraplánem, s tím okýnkem vzadu. Když je vidím, jak jezďej, tak si na to vždycky vzpomenu. Zastavili a odvezli mě rovnou do Ruzyně.

Ze začátku jsem z toho měla skoro srandu. Ne přímo srandu, to ne, ale myslela jsem si, že je to takovej dobrej vtip. Že to není možný. Až když mi pak sebrali všechno, co jsem měla na sobě, tak to už se mi začalo zdát, že to je vážný. Měla jsem blůzu s přívěsky po babičce, prstýnky... Pak přišlo pár těch blbečků a začali dělat nátlak. Kolik si myslím, že dostanu, a kolik si myslím, že bych si zasloužila.

Co jsi na to říkala?

Říkala jsem, že nic. A oni: „Tak to si z nás děláte teda, Alexandro, legraci.“ Povídám: „Alexandra si z vás nedělá legraci. Já jsem vážně nic neudělala.“ Nechtěla jsem říct, že to udělala máma. To jsem neřekla.

Jak dlouho tě vyslychali?

Půl roku. Zůstala jsem na samotce. Půl roku na samotce.

Pak zavřeli Zelenku. Nevěděli, jak na doktora práv. Protože měl ještě nějakou válečnou činnost a válečný kříž. Tak ten se jim zajídal. Museli si na něj něco vymyslet.

Tvrdili, že ve firmě, kde dělal, v Dřevoně, útočil neustále na předsedu komunistické strany. A podobně. Prostě voloviny.

Co si vymysleli na tebe?

Mně předhazovali, že jsem znala Šnýdra. A já jsem ho znala samozřejmě, on k nám chodil. I starýho Šnýdra jsem znala, i Majku, jeho ségru, celou jeho rodinu.

Šnýdr byl hlavní aktér, zdrhnul společně s bývalým ministrem výživy Václavem Majerem.

Dostal se do Paříže a poslal nám Gossartovou.

Byla jsi pubertáčka, co jsi s tím měla co dělat? Když utekl, tak jsi byla ještě dítě.

Byla, ale to nic neznamenal. Byla jsem nepřátelský dítě.

Výsledky tedy trvaly půl roku?

Od května do listopadu 1955.

Vodili tě k výsledku každý den?

Ne, každý den ne, já jsem se na to těšila, až otevřou dveře. Vodili mě tak dvakrát, třikrát do týdne. Schválně dupali. Nebo nás poslali vyfotografovat a tam byla samá krev. Takové útoky na člověka. A navíc žádné dopisy, žádné zprávy z domova. Nevěděla jsem, co je s mámou, co je s babičkou, s tetou. Nic.

Jak dlouho takový výslech trval?

Třeba dvě hodiny. Přišli, zařvali: „Na výslech!“ A šlo se na výslech. Někdy třeba odešli; nasvačit se. „Nehejbat se odsud! Pozor!“ Pak zase přišli. Já tam zůstala celou dobu sedět na takové stoličce. Jen jsem tam tak seděla.

Na co se tě pořád ptali? Půl roku...

Furt na něco. Furt na to, co třeba vypovídal Zelenka. Jak jsem ho znala, jak jeho manželku. Jestli vím, kde dělá, jak se projevuje...

Odpovídala jsi?

Nějak, ale nijak závažně. Na to, že mně bylo tak málo let, tak jsem odpovídala dobře, se mi zdá. Dneska.

Oni mně pak dali vyšetřovatele, co vyslyšel taky Slánskýho. To byl ale notorický blbec. Já jsem si říkala: „Já mu něco nakecám. Naschvál, jestli tomu bude věřit.“

Tak jsem mu řekla, že jsem měla kamaráda, ale ten že je už za hranicemi. A že jsme spolu osvobodili tatínka hokejisty Pantůčka. My jsme znali Pantůčkovy.¹⁷

Osvobodili z vězení?

Z vězení. Takovou blbost. On tomu věřil a zapsal to.

Jak jste ho jako měli osvobodit?

Asi převlečený do uniformy VB nebo já nevím. Ale on byl takovej vůl, že to tam opravdu napsal. Že jsme ho osvobodili.

Ten kamarád byl skutečný?

Ten byl skutečný. Tehdy byl už v emigraci.

Takže jste osvobodili Pantůčka. A co se dělo dál?

Nic, byl osvobozený. A zdrhnul. To šlo ještě nějaký čas.

Nebála ses, že si přitížíš?

Já nevím. Jsem prostě...

¹⁷ Václav Pantůček (1934–1994), československý hokejový střední útočník v nejvyšší československé hokejové lize. Reprezentoval Československo na sedmi mistrovstvích světa (v letech 1954–1958 a 1960–1961), na kterých získal jednu stříbrnou a dvě bronzové medaile, a na dvou zimních olympijských hrách (1956 a 1960).

Nebyla jsi trošku dobrodružka?

To já jsem. Zavedli nás do sklepa. To už sis myslela, že tě tam popravěj. Ale nestalo se to. Všude krev, saka od krve a tak. Tam sis stoupla k takovému stolu a dostalas tužku a papír, aby ses ohodnotila. Jako proč se to všechno stalo. Tak jsem tam napsala, že mám dobrodružnou povahu. Takový kecy.

A co oni na to?

Nic – má dobrodružnou povahu...

Neobávala ses, že tě skutečně postaví ke zdi?

Ne, nebo bála. Asi jsem se bála, ale bylo mi to v ten moment jedno. To je taková chvíle, kdy si říkáš, jestli by to nebylo lepší. Možná.

Dávali ti ve vazbě aspoň jídlo?

Nějaké jídlo tam bylo, ale hlad tam byl taky.

Byla na samotce postel, nebo kavalec?

To bylo stalinského typu. Šest kroků tam, pár kroků široké. A sklápěcí plechová postel. Dvě staré deky, nějaké vojenské. Příšerné. Večer ti to sklopili. Ale nechali svítit, to bylo hrozný. Když byl člověk unavenej, tak usnul. Každou hodinu svítili, jestli žiješ, jestli ses nepodřezala nebo tak.

Co jsi tam dělala celé dny?

Přemýšlela. Žádná knížka, nic. Žádné noviny. Žádné učebnice, o které jsem si požádala, aby mi dali. Nic.

Takže jsem půl roku v Ruzyni poslouchala, co bylo odkud slyšet.

Bylo slyšet lidi, jak řvali, jak je tam mydlili.

Dopustili se na tobě násilí?

Násilí... Násilí bylo samo o sobě tohle všechno.

Myslím fyzické násilí, mučení.

Ne, nemučili mě. Můžu říct, že mě nemučili. Ale znám lidi, který hodně mučili.

Jako Dagmar Šimkovou, nedovolili jí jít se vyčurat.

To mně taky ne. Až za půl hodiny. To byla taková jejich metoda. Ale to není mučení, no tak se počurám...

Byla tam ještě nějaká jiná forma nátlaku – ať už psychického, či fyzického?

Ono tohle stačilo.

Navíc spaní špatný, hlad. Když se to dá všechno dohromady... V neděli jsi dostala v pět hodin buchtu a musela jsi vydržet do druhého dne, a když tě zavolali k výslechu, tak jsi nedostala ani snídani. Hlad byl. V Ruzyni byl hlad. Nebo aspoň já ho měla a ostatní mladý lidi taky. Někdo to možná snášel.

Nezlomil tě ten půlrok?

Ne.

Ze začátku sis myslela, že je to vtíp...

Asi první dva dny.

A potom?

Pak už jsem viděla, že jde do tuhýho.

Co sis myslela, že s tebou bude?

Nic. Chvilka jsem si říkala, že by bylo lepší umřít.

Pomýšlela jsi někdy na to, že bys život dobrovolně ukončila?

To ne. Už hlavně kvůli babičce. Já jsem babičku hrozně milovala. Už kvůli ní jsem chtěla přežít.

Jak dlouho sis myslela, že tě tam budou držet?

To jsem nevěděla. To nevěděl nikdo.

Z čeho přesně tě obvinili?

Protistátní živel buržoazního původu. Stačilo.

Moje matka poslala dopis a já jsem o tom údajně věděla. Kolem mámy vymysleli i celou odbojovou skupinu. Máma dostala třináct, já pět roků, protože jsem byla ještě dítě, tak jenom půlku. Jinak bych dostala taky deset.

Jak vám říkali?

Jmenovalo se to Blažena Kovářová a spol.

Co přišli ostatním?

Zelenkovi trvalé nepřátelství vůči socialistickému zřízení, přestože byl dělnického původu. V tom měl oproti nám výhodu. Pořád mu říkali, že půjde domů... A dostal nakonec deset let.

Proč ho soudili s vámi?

Protože máma u něj pracovala potom, co skončila v Air France.

Takže za to, že ji zaměstnal?

Za to ne. Za to, že byl přítel naší rodiny.

Slibovali mu, že půjde domů, když bude svědčit proti vám?

On nic neřekl a dostal deset let. To byl hrozně férový chlap.

A odseděl si to?

Přišla amnestie, v šedesátém.

A zatkli taky tvého kluka Pavla Balzera. Zavřeli ho jenom proto, že s tebou chodil?

Že byl na tom koncertě.

Kolik dostal?

Ten dostal tři roky. Ten vůbec nic nevěděl. Ten k tomu přišel jak slepej k houslím. Ten jenom, že se mnou nesl Šnýdrovi kufr a lyže. Formulovali to, že to bylo spojení s nepřáteli.

Chtěli z toho udělat monstrproces. Gossartovou vypověděli. A dali to do novin, že nepřátelská skupina byla podchycena a tak dále.

Máma... té chtěli dát trest smrti. Jeden se přihlásil, že by bylo nejlepší takové lidi popravit.

Jeden z těch soudců z lidu.

Ano. Tak to naštěstí neudělali. Tam měl někdo rozum, že to je blbost, ale... Pak doktor Zelenka, pak Pavel, ten studoval, tak přestal studovat, i když to pak nějak dodělal, když ho pustili. Takovej kluk bezvadnej. Stejně starý jako já. Napřed seděl na Pankráci, pak na Mírově, potom šel domů. Přitom jsme spolu ani moc nechodili, byli jsme spíš víceméně kamarádi.